

# אבני אפד

ממקור ישראל והלכות דביו ישראל בעל שם טוב  
ותלמידיו ז"ע ועכ"ל כפי ששאב מבראם והשקה  
את בני ישראל רבות בשנים מורינו הרב  
דבי אליעזר דוד פרידמאן זללה"ה זע"א  
רב ביהמ"ד דחסידים בעלזא בלאגדאן

## פרשת ויקרא (זכור) תשפ"ד

### שיחת הכנה ממורינו הרב זללה"ה לקראת שבת זכור וחג הפורים הנעלים הבאים לקראתנו לשלום

רשעים בפועל, כמו שנאמר בשמואל מקרא מפורש (שמואל א טו, לג) וישסף שמואל את אגג, היינו שלקח מאתו החיות בעודנו בתקפו, וזהו עקירתו מהשורש, אכן כעת אין לנו מצוה זו בפועל, רק אף על פי כן מתעורר ענין זה בכל פרטי נפשות ישראל ברוחניות בכל שנה ושנה, למחות שורש הרע שנמצא בנפש, שהיא בחינת מחיית עמלק, וכמו שנאמר (דברים כה, יז) זכור את אשר עשה לך עמלק, לך ממש, לכל פרט ופרט שבכל דור ודור, כי התורה היא נצחית.

וזה ענין קרבנות ממש כידוע מזה"ק (ח"ב תצוה קפא, ב) לית קורבנא אלא לאכפאי סטרא אחרא מסאבא ולסלקא דרגא דקדושה, ובזמן הבית היה גם כן ענין הקרבן בפועל מן הבהמה, ועיקר המצוה היה בשפיכת זריקת הדם, כי הדם הוא הנפש, ובזה נתעורר לעילא לבער מהאדם הנפש הבהמית, שיוכל להתקרב להקדושה. ועל זה נאמר (ויקרא א, ב) אדם כי יקריב מכם, דייקא מהפנימיות שבאדם, קרבן לה', והוא על ידי מן הבהמה וגו'. והנה זה נאמר בקרבנות נדבה, הגם שאינו מוצא חטא בנפשו, רק שלבו נדבו להתקרב להקדושה ולבער כח הרע מקרב, ועכשיו שאין לנו קרבן בפועל, התורה והתפלה הוא במקום קרבן, לפעול הענין הזה בפנימיות הנפש.

וכן הוא גם ענין מחיית עמלק, גם כעת שאין לנו העשיה בפועל, עם כל זה נפעל הענין בפנימיות, על ידי הקיווי והרצון בלב למחוק ולמחות חלק הרע מקרב. וזה ענין הזכירה הנאמר במדרש (תנחומא תצא ד) אמרו ישראל לפני הקב"ה כו' אמר להם הקב"ה אתם תהיו מזכירים שמו מלמטה ואני אמחה את שמו מלמעלה, ולזה קוראין תמיד פרשת זכור בפרשת הקרבנות. ויש למצוא רמז בראשי תיבות אדם כי יקריב מכם קרבן לה' עם אותיות השם הקדוש גימטריא זכ"ר, לרמז דבריו הנ"ל. עד כאן לשון קדשו של הרה"ק רבי לייבלי זי"ע.

והנה דברי קדשו של הרה"ק ר' לייבלי נראים דברים פשוטים אך גם אם הם דברים פשוטים חייבים לחזור עליהם תדיר שלא לשכחם וכמרומו בשם הפרשה פרשת 'זכור', וכדברי ה"מסילת ישרים" בהקדמתו, שאינו בא לחדש חידושים כי אם לעורר הלב לזכור את הישנות שיודעים כבר.

אחד מהגדולים שבת פעם אצל החסיד הנעלה מגדולי חסידי הרה"ק בעל ה"תניא" זי"ע הגה"ח ר' אייזל האמילער זצוק"ל בשבת זכור וראה גודל עבודתו בקודש בקיום מצות מחיית עמלק, וגודל השנאה שהכניס החסיד בלבו נגד עמלק, תמה ואמר בהתפעלות "א יוד זאל אזוי פאנט האבן עמלק...!?"

וראיתי בספר אחד ביאור נפלא בעומק ענין מחיית עמלק, ועומק הדברים נזכר בספה"ק "תורת חיים" אך בספר ההוא הסביר הדברים בדרך הפשטות יותר, ותוכן דבריו הוא דיש להבין הכתוב "והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויבך מסיב תמחה את זכר עמלק וגו'", האם עמלק הוא שונא קטן כל כך שאינו נכלל בין שאר כל האויבים, ורק כשתגמור עם כל השונאים והאויבים הגדולים כבר אז תיגש למחות גם עמלק, אתמהא.

בעמדינו בערב חג הפורים אשר עליו אמרו חכמינו זכרונם לברכה "לעתיד לבוא כל המועדות בטלין חוץ מחנוכה ופורים", וכידוע מה שהאריכו בספרים הקדושים תלמידי אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זי"ע על גודל מעלת חג הפורים, ובפרט אשר בו קיבלו ישראל את התורה מאהבה, שהרי עד אז לא היו אלא בבחינת "כפו עליהם ההר כגיגית". אמרנו להעלות פנינים יקרים מדברי מורינו הרב זללה"ה, שבו יוכל כל אחד ואחד להתקשר ולהבין מהות גודל הימים הללו ומה העבודה הנדרשת מאיתנו. ויהי נועם ה' אלקינו עלינו.

**תכלית "שבת זכור" הוא להבין שרק הקב"ה יכול למחות שמו של עמלק, ועלינו להתפלל על כך**

בספה"ק תורת אמת כתב הרה"ק רבי הודה לייבל איגר מלובלין זי"ע, כי עלינו לדעת שאין בכוחנו למחות עמלק, אלא מזכירים אנו לפני ה' את זדונו, ומבקשים ממנו ית' שימחה את שמו, וזה לשון קדשו:

מה שאנו קוראין השבת הזה זכור ולא מחיית עמלק, י"ל הענין, כי באמת אין בכך צד שום פעולה ועובדא למחות את זדון הסט"א, רק לזכור לפני ית' את זדון לב עמלק, שכל מגמתו וחפצו להכשיל ולרפות את ידינו מעבודתו יתברך, ושאין כח בידנו לעמוד נגדו, וכאיתא במדרש (תנחומא הישן כי תצא ד) אמרו ישראל לפני הקב"ה אין אנו יכולים למחות את שמו, אמר להם הקב"ה אתם מזכירין אותו מלמטה ואני מוחה את שמו מלמעלה, ירמזו בזה שאין בכח דלתתא רק ענין הזכירה כמו שנאמר (תהלים קט, יד) יזכר עון אבותיו אל ה' וגו'.

וזה גם כן שבקדושת פורים אין בו שום עשיה, ואדרבא חייב איניש כו' עד דלא ידע (מגילה ז:), רומז שאין שום כח ושכל ופעולה בענין מחיית עמלק, כמו אדם מבוסס שאין לו אז שום שכל ופעולה מצד עצמו, ואין לנו רק הזכירה שאנו מזכירים לפני יתברך את זדונו ולבו הרע, וחפצינו ובקשתינו מאתו יתברך שהוא ית' ימחה אותו מלמעלה. ומהתעוררות הזכירה הזאת, הוא ית' ימחה את שמו, ויעביר רוח הטומאה מן הארץ, ומוחה ה' דמעה מעל כל פנים, שגם העבר ינוחם ויומתק, ולא ישרא שום רושם מהרע, רק רב טוב לבית ישראל, אמן.

**הטעם שפרשת זכור נקרא בפרשת תצוה או בפרשת ויקרא**

ממשיך וכותב הרה"ק רבי לייבלי במתק לשונו: פרשת זכור מזדמן ברובא דרובא או בפר' תצוה, שמדבר מהתחלת ענין הקרבנות בפרשת מילואים, או בפרשת ויקרא שהוא התחלות פרשת הקרבנות, ובודאי אינו במקרה, ויש לרמז זה בדברי חכמינו ז"ל (במדב"ר פנחס כא, א) כל השופך דמם של רשעים כאילו הקריב קרבן, כי בודאי עיקר ענין מחיית עמלק בפועל היה בימי משה ויהושע שמואל ומרדכי, שהיו מקיימים מצות שפיכת דמים של

השם ששולח בלבבינו ההזכרה שנוכיר שמו מלמטה, והעיקר צריך לראות כאמור שלא נפריע לו ית' ונשים אל לבנו את מה שמעורר אותנו.

ובזה יישב ה"פרי צדיק" מה שיש לדייק למה אמר לשון "נזכרים ונעשים" ולא אמר "יזכרו ויעשו", אלא שהכל נעשה מאליה מהבורא ית'ש, ואף ההזכרה שכשקוראין בתורה הק' "זכור את אשר עשה לך עמלק", הרומז לעמלק שבתוכו שיש למחותו, זה ההתעוררות מעורר הקב"ה אותו, והעיקר שיסכים לההתעוררות ולא יבטלו.

#### העצה לזכות לקדושת פורים אף שאינו ראוין לכך ע"י הביטול לכלל ישראל, וזהו עיקר סוד הפורים

בספה"ק ישמח ישראל (פר' זכור) כתב כך: בגמרא מגילה (יד.) בשלמא התם הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה אלא הכא הללו עבדי ה' ולא אחשוורוש אכתי עבדי אחשוורוש אנן. הנה נודע הלל הוא לשון אור, מלשון הכתוב (איוב מא, י) עטישותיו תהל אור, שאם מתבונן האדם ומשים אל לבו יקרת ערך הפורים שנתגלה אורות בהירות, וכמו שכתב בזוה"ר ובתיקוני זוהר (מז): פורים איתקריאת על שם יום הכיפורים, והוא בשפל המצב מאוד בבחינת איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, שאיננו מרגיש מה, ולבו נשבר לקרעים ונפשו עליו תאבל למה נגרע לבלתי הרגיש נעימות עריכות ידידות ה', ומתבטל עצמו בתוך הכלל ישראל, כי זהו עיקר סוד הפורים, כמו שאמרה הדסה למרדכי (אסתר ד, טז) לך כנוס את כל היהודים, באגודה אחת, וצומו עלי, כפירוש הרד"ק (מ"א כא, ט) מלשון קיבוץ, ובלשון חז"ל צומת הגידין, שיתחברו באהבה ובאחוה ובריעות, על ידי הכנעה וביטול זוכה לטהרת המוח, כמו שכתבתי כמה פעמים על דברי רש"י ז"ל קדושים תהיו פרשה זו נאמרה בהקהל, עצה היעוצה להיות פרוש ומובדל מתאות עניני עולם הזה הוא ע"י ביטול לכלל ישראל, וההיפוך הוא לתאווה יבקש נפרד, הנפרד מכלל ישראל הוא מבקש תאוות עולם הזה. וע"י התבוננות אמיתי במצבו השפל, ומצער עצמו על זה, ומבטל עצמו לכלל ישראל, זוכה להרגיש אורות בהירות כמו הצדיקים הגדולים, ונוכל אנחנו גם כן לזכות בעזרתו יתברך שמו על ידי אגודתנו יחד באהבה ובחיבה לאור גדול ולגאולה שלימה במהרה בימינו אמן. עד כאן לשון קדשו.

רבינו ה"ישמח ישראל" בא בכאן לחזק ברכיים כושלות שלא יתיאשו לחשוב שאין הם נכללים בכלל תוקף קדושת היום וסגולותיו הנוראות ונפלאות, ומייעץ שיתבטל באמת בתוך כלל ישראל, ואז יזכה לכל האורות הנפלאות. ואנן נימא אבתריה שצריכים עצה לעצתו, ויה"ר שזוכה להגיע לזה. ומהראוי לציין בהכא מאמר מרבינו ה"אמרי חיים" זי"ע בביאור הכתוב (במדבר יג, ב) "איש אחד איש אחד למטה", מי שרוצה להיות איש אחד בעצמו לבד, ואינו מתערב עם כלל ישראל, לאיש כזה מגיע "מטה" א שטעקן.

ובספה"ק תורת אמת הוסיף וכתב הגה"ק רבי יהודה לייבלי איגר מלובלין זי"ע שעבודת ימי הפורים הוא לחזק עצמנו שהכל בהשגחה פרטית מהשי"ת ואין שום מקרה, כי הנה כבר דברנו בשבת פרשת זכור, כי עיקר שורש קדושת ישראל הוא האמונה שאנו מאמינים בו יתברך שברא ומהוה את הכל, ואין שום דבר בעולם במקרה חס ושלום, רק הכל בהשגחה פרטית מאתו יתברך, ושורש עמלק הוא היפוך זה, שחושב הכל למקרה, ועל זה נאמר (דברים כה, יח) אשר קרך, שרצה להכניס ולהשריש השורש הרע הזה גם בלבבות ישראל, שהכל במקרה. ועיקר מחיית עמלק למחות ולשרש אחר השורש הזה, ולכן בנס של פורים היו כל הסיבות ניכרים לעין כל שהם בהשגחה, ולא היה באפשרות להכחיש את זאת, כי מיד בהתחלת הנס היה מה שצוה להביא את ושת"י ערומה (מגילה יב:), הנהיה או הנשמע עוד כזאת, גם מה שהרג את ושת"י על שעברה על רצונו הנמאס הזה, גם מה שצוה לקבץ את כל הנשים והבתולות (אסתר

וביאר, שאכן שונא גדול הוא, אלא ששונה הוא משאר השונאים בזה שהוא מסתיר שנאתו ומצניעו שלא ירגישו בני אדם בכך, וכך בערמה יצליח להדוף את כולם, שלא ידעו לזהר ממנו, וכפי שביאר מרן הבעש"ט הק' זי"ע על הבעל דבר שהוא השוחט דעלמא דחייב משום צובע שצובע את העבירה כאילו היא מצוה.

וכבר ספרנו על הרה"ק רבי פנחס מנחם מפילץ זי"ע גיסו של ה"שפת אמת" [כן ראיתי מסופר בספר זכרון של פילצער אייניקעל], שבראשית ימי מלחמת עולם הראשונה עדיין לא ידעו העולם רשעותם ואכזריותם העזה של הרשעים הארורים הדייטשען [-הגרמנים] ימש"ו, ובעולם היה רושם שעם זו הינם בעלי נימוס ודרך ארץ ואנושיים [מענטשליכקייט] עד מאוד, וכשנכנסו הדייטשען לפולין לכבשו [ואז היתה פולין שייכת לרוסלאנד], והם היו רגילים לראות גויים פראים וגסים כהרוסישע, וכאן נפלאו לראות אנשים מנומסים בדיבורם ומהלכם, ודיברו בזה אנשי ביתו של הפילצער רבי שאלו הם שונים לגמרי ויש עם מי לדבר וכדו', והתנגד הרה"ק השפתי צדיק בכל תוקף ואמר "לא, אלו הם העמלקיים!" [זיי זענען די ריכטיגע עמלק], שהערליכע יודען הרגישו זדון לבם שהם שונאים עזים בסתר לבם.

#### מחיית עמלק נעשה ממילא ע"י הקב"ה בימים אלו, אך על האדם לזכור שהיום הוא פורים

כה כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע בספרו הקדוש פרי צדיק (פורים או' א): והימים האלה נזכרים ונעשים (אסתר ט, כח).

איתא בתיקוני זוהר (תיקון כא) פורים איתקריאת ע"ש יום הכיפורים דעתידין לאיתענגא ביה כו', וכן אומרים בשם הרבנים הקדושים זללה"ה דפורים בחינת יום הכיפורים ונקרא יום כפורים היינו כמו פורים, ובאמת נרמז בתיקוני זוהר כנ"ל, וכמו ביום הכיפורים עיצומו של יום מכפר כן ימי הפורים עיצומו של יום עושה מחיית עמלק, רק האדם צריך שיזכור שהיום יום הכיפורים וכן שהיום פורים, ועל זה נאמר והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור, דהיינו שהימים נעשים להיות מחיית עמלק על ידי השם יתברך, וכמו שאמרנו. ואמר נזכרים שאף הזכירה שמזכירין שמו מלמטה גם כן מצד השי"ת ממילא, ששולח בלב ישראל ההזכרה שיזכירו שמו מלמטה, וממילא נעשים הימים שיהיה בהם מחיית עמלק כאמור.

אמנם בא ההבטחה וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וגו', שאף בשעת הגזירה שיכריחו ח"ו את ישראל לבטל מועד ושבט, ובודאי לא יניחו אותם לקיים מצות הנוהגות בפורים, מכל מקום ימי הפורים לא יעברו, והיינו כח הימים להיות בהם מחיית עמלק מלמעלה זהו לא יתבטל גם אז, וממש כמו יום הכיפורים שעיצומו של יום מכפר ואף אם לא התענו בו ולא קראו בו מקרא קודש, וכן ימי הפורים עצמם עושים המחיית עמלק למעלה, אך דצריך על כל פנים לידע שהיום הזה הוא פורים וכו'. עד כאן דבריו הקדושים של הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע.

מתאמרי משמיה דאחד מאדמור"י פולין בביאור אמרם ז"ל "הבא ליטרה מסייעין אותו", דלכאורה מהו החלק של האדם שעשה, שהרי איך התעורר מלכתחילה ובא ליטרה, הרי גם זה בא לו מאת השי"ת שעוררו, ואם כשבא ליטרה מסייעין אותו מן השמים, אם כן מהו חלקו של האדם, והשיב שהאדם עומד באמצע, וזה הוא חלקו שלא יתנגד ולא יפריע להשי"ת לעוררו, וישים אל לבו לההתעוררות שנשלחה לו מן השמים.

וזהו מש"כ כאן הגה"ק רבי צדוק, שאף שאנו אין בכוחינו למחות עמלק, וכל מה שנשאר לנו לעשות הוא להזכיר את זדון לבו ורשעותו, ולהכניס שנאה בלבינו אליו, אך גם זאת בא לנו מאת



ב, ג), הכל כמו זר נחשב, גם מה שאמרו רבותינו ז"ל (מגילה טו). על (אסתר ו, ב) וימצא כתוב, ששמישי מוחק וגבריאל כתוב, בכל פרט היה ניכר ההשגחה לעין כל.

וזה בעצמו היה מחיית עמלק, ששרשו הוא להסתיר את ההשגחה, ולכך הפיל פור הוא הגורל (שם ג, ז), שבעיניו הכל במקרה, וענין גורל נראה כמו מקרה, כי יוכל ליפול כך כמו כך, ולכך אנחנו קוראים הפורים על שם הפור, להורות כי אנחנו מכירין כי אף הגורל אינו במקרה, וכמו שאנו אומרים (קודם תפלת שחרית) ומה נעים גורלינו ומה יפה ירושתינו, היינו שלא היה הגורל במקרה, רק כמו ירושה, שבהכרח ליפול על הירוש, כן היה בהכרח שהגורל יפול עלינו בחודש הזה ועל יום הזה דייקא, שדייקא ממדריגה התחתונה יתהפך לנו לגאולה וישועה.

ובימים האלו הוא עת מוכן להיוושע בכל ענינים, כמובא במגילה (אסתר ט, כח) והימים האלו נזכרים ונעשים, שבימים האלו אנו נזכרים לפניו יתברך לטוב ונעשים כל משאלותינו, כי מצד השי"ת אין מניעה, כי יותר משהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק (פסחים קיב). וכידוע, רק שמצדינו הוא המניעה, ע"י המסך המבדיל משורש עמלק ימח שמו, המסמא את העין מליחל אליו יתברך, ובהסר המסך מהנפש, שהוא ענין מחיית עמלק, על ידי זה מתעורר בלבנו הקיווי והיחול אליו יתברך, וממילא אנו פועלים להיוושע בכל משאלות לבנו לטובה, אמן.

בעת שהאדם מחדיר דברים הללו בהכרתו אשר אין שום מקרה ואין שום טבע והכל הוא מהשגחתו ית' בהשגחה פרטית, אז יצליח להיות בשמחה, ולא יפריע לו בעת שרואה שחבירו מצליח יותר ממנו ויש לו עושר יותר ממנו או שנתברך בכשרונות טובות יותר ממנו ויש לו יכולת יותר ממנו וכדומה, כי ידע שהכל הוא בהשגחה מלאה ממנו ית"ש, ויש דין וחשבון מפורט לכל אחד ואחד מה נצרך לו לתיקון נפשו, והכל לטובה ועל צד היותר טוב באופן שיהא לו תיקון הנפש בשלימות.

הרה"ק רבי מנחם מענדיל מוויטעפסק זי"ע אמר שגם בהיותו מתגורר בחו"ל היה יודע שהכל מתנהג בהשגחה פרטית ועל כל אילן יש השגחה פרטית מהבורא ית"ש כמה עלים יהיו עליו וכדומה, אך כשעליתי לארץ ישראל, זכיתי לבוא להכרה שאם עומד על הארץ שיבולת של קש, יש עליו השגחה פרטית שיעמוד דוקא בצורה כזו בצד הרוחב [הערב] ולא בצד האורך [השתי], וכדומה.

ובמה שכותב שרק זאת צריכים להסיר המסך מהנפש ואז ממילא מתעורר בלבנו האמונה והתשוקה אל השי"ת, כן מבואר ב"חובות הלבבות" (שער חשבון הנפש חשבון יד) כי היצר בתחילתו אינו עושה מסך אלא כקורי העכביש, ובהסיר ממנו המסך הזה יראה האור ה', ויש ללמוד מדבריו שכל המסך הזה אינו אלא מסך דק וקל, ויש רק להסירו, ובזה מרימים העינים אל השם ית"ש, ואז כאמור ממילא יתעורר בלבנו היחול אל ה'.

#### אפילו בשעה שהנעיסו בנ"י לפניו לא זו מחיבתם, ודייקא אז הכין להם הנס

כתב מרנא החתם סופר זי"ע, כי עיקר הנס הוא התחלת המגלה, כי מה ששמע ה' תפלתם וזעקתם הלא אפי' תשובת ננוה קבל ולמה לא יקבל צעקת ישראל, וגם הנס שנעשה לא היה כ"כ חוץ לטבע שהמלך אוהב את המלכה וגם היה הפכפך דרך איש וזר [מגילה ט"ו:], אך ההכנה לנס הלז הי' הריגת ושתי, וזה הי' ממש חוץ להיקש הטבע, קפ"ו ימים עשה משתה כרצון איש ואיש ולא נשתגע, וביום האחרון נשתגע בשגעון, וגם המלכה היתה משוגעת שהפריזה בדברים, וגם משפטו הי' מעוקל להעביר המלכה ממלוכה על זה, והכל היה חוץ לטבע רק בהשגחה עליונה להיות הכנה לנס האחרון, ואז לא היו ישראל טובים שהרי נהנו מסעודתו של

אותו רשע ולא היו ראויים לנס אלא להתחייב כלי' רח"ל, ובאותה שעה שמרדו בה' ריחם והכין הנס הגדול הזה, להורות נתן בנים משחיתים, אפי' בשעה שמשחיתים בנים הם.

והנה במה שכותב שמשך מאה ושמונים ושש יום התאפק ולא נשתגע וביום אחרון נשתגע בשגעון, יש להוסיף מה שכותב עוד רבינו החת"ס זי"ע במקום אחר, לבאר הכתוב (אסתר א, ד) "בהראותו את עושר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו", שהמלך אחשוורוש התכוין בזה להראות לכולם שני דברים, א' מגודל עשירותו ונדבות לבו, שהכל אינו שוה אצלו לכולם מרוב עשירותו, וזהו "את עושר כבוד מלכותו", והב' "ואת יקר תפארת גדולתו", דהיינו גודל יקרו ואצילותו, שאף אחרי משתה ממושכת כל כך אינו משתכר ומשתגע. ובזה הראו לו מן השמים, אתה חושב לעשות מה שתמצא, אך מן השמים כשירצו יגרמו לך לעשות אחרת בעל כרחך ועל אפך וחמתך, וביום האחרון נשתכר ונשתגע וראו כולם גודל שגעונו.

על פי דרכו של רבינו ה"חתם סופר" אפשר להוסיף, דלכך הדר קבלוהו ברצון מאהבת הנס, שדבר זה השפיע עליהם עד מאוד בראותם את גודל אהבתו ית"ש להם, שאפילו בעת שהשחיתו כבר והקניטו אותו ית"ש, הכין להם ישועה, [וכמו האדם שבאותו עת שסוטר לחבירו על פניו אותו עת ממש מחזיר לו חבירו טובה באהבה עזה], וכמים הפנים לפנים התעוררו ישראל לקבלת התורה מאהבה.

ובדרך זה ראיתי מובא מהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע בשם אביו הרה"ק המהרי"ד זי"ע שאמר בשם איזה ספר, לבאר למה אמרין "ברוך אתה ה' הבורח בעמו ישראל באהבה", ואחר כך "שמע ישראל" "ואהבת את ה' אלוהיך" וגו', ומה הקשר בין הדברים.

אלא ביאור הדבר, שלכאורה יוקשה היאך יוכל אדם השפל אשר קרוץ מחומר יסודי, לבוא לאהוב אבינו שבשמים מלך מלכי המלכים ואדון האדונים, אלא שכשיתבונן אשר הקב"ה אוהב אותנו באהבת עולם ואהבה רבה וחמלה גדולה ויתרה חומל עלינו, אזי יתעורר בלבו כמים הפנים אל פנים לאהוב את ה' אלקינו באהבה עזה בכל לב ונפש. [וכמדומה לי שהרה"ק מהר"א מבעלזא דימה לדבר זה נס פורים, שגודל אהבתו יתברך לנו עורר בנו כנגד זה שנקבל את התורה באהבה, וכפי שנתבאר בדברי החת"ס הרי ענין זה עוד יותר חזק, שראו שבזמן שהיו חוטאים ומכעיסים לפניו דייקא אז הכין להם הישועה].

ובמה שכותב שעל זה שנתקבלה תפלתם ליכא חידוש, שהרי אפילו תפלתם של בני ניוה הגויים, להבדיל, גם כן קיבל הקב"ה, ואם כן כל שכן תפלתן של ישראל, יצוין שרבינו ה"אמרי חיים" זי"ע מוויז'ניץ בעת פקדו ציון המצויינת של אביו רבינו ה"אהבת ישראל" זי"ע ביומא דהילולא קדישא של אביו, נהג לפעמים אחרי שגמר להתפלל ולהשתטח על הציון, לבקש מכל הנאספים כולם לעזוב את האוהל, ולתת לנשים להיכנס ולהתפלל, בהטעימו שלפעמים הם יכולים לפעול יותר מהאנשים בתפלתם התמימה, והיה רגיל לספר בשם צדיק אחד שפעם במוצאי יום הקדוש דיברו ביניהם הנשים, ואיחלו אשה לרעותה "מ'זאל האבן אלעס גוטס אויסגעבעטן" [-שיתקבלו תפלותינו לרחמים ולרצון], כנהוג, ואמרה אשה אחת בתמימה, "מה?! על זה צריכים לבקש, שימלא כל משאלותינו לטובה?! הרי אפילו לו היו מבקשים מאיש רוצח בקשות ותחנונים כפי שהתפללו כעת בנעילה, היה ודאי ממלא בקשת המבקש, ואם כן האם ספק יש שתפלותינו התקבלו לרחמים ולרצון?!...]

## הרה"ק רבי שמעון סופר ה'מכתב סופר' זי"ע

יו"ד י"ז אדר ב' תרמ"ג

(א) מסופר, כי בהיות הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע ילד רך בשנים, ישב פעם על ברכי אביו הרה"ק החתם סופר זי"ע, תוך כדי שלימד שיעורו הקבוע בחומש רש"י לפני התלמידים.

הרה"ק החתם סופר זי"ע הגיע אז לדברי רש"י (שמות טו, ב): "ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים", ובמדרשות אמרו (מכילתא פרשת בשלח מסכתא דשירה פרשה ג'): "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה ישעיה ויחזקאל", ולגודל הפלא בדבריו של רש"י, הפסיק הרה"ק החתם סופר זי"ע לכמה רגעים, והתבונן בדברי רש"י.

משראה הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע, כי אביו מתפלא על הדברים, אמר לאביו בפשיטות, כי מה יש לו להתפלא על דברים אלו, והרי כשהוא חפץ לשלוח איזה מכתב, אם משלחו ביד אחד מתלמידיו הוא חותמו יפה בכדי שהבחור לא יציץ לקרוא את תוכנו, ואילו אם משלח את המכתב ביד משרתו הגוי, אין הוא סוגר כלל את המכתב, כי אף אם יסתכל בתוך המכתב, לא יבין מאומה מהכתוב בו.

כך גם בנוגע לדברי רש"י, כי פשוט אשר יחזקאל בן בוזי היה משכיל לראות ולהבין במושכלות, ולכן פשוט שאין מראים לו כל כך, אמנם לשפחה אשר אינה משיגה להבין את שהיא רואה, יכלו להראות יותר, אף הדברים שלא היה ראוי להראות ליחזקאל בן בוזי.

(ב) פעם אחת נכנס אצל הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע אחד מבני עירו קראקא, שביקש ליסע לרבו הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטנין זי"ע, התלהב הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע מן הדבר, ואמר בהתלהבות גדולה אל החסיד, כי יראה נא למסור בשמו כי הוא דורש בשלומו מאה פעמים.

בהגיע החסיד לגוסטנין, ונכנס לפני הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטנין זי"ע, אמר לו את שמסר עבורו הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע, כי הוא מוסר לו דרישת שלום מאה פעמים.

הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטנין זי"ע ידוע היה בתמימותו, על כן אמר לחסיד, כי מאחר והרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע אמר לו לדרוש בשלומו מאה פעמים, אם כן יש לו לומר מאה פעמים כי הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע דורש בשלומו, ואכן כך הוצרך החסיד לעשות.

(ג) הגה"צ רבי יהודה גרינוואלד זצ"ל ה'זכרון יהודה' מסאטמר, כותב בספרו שבט מיהודה (פרשת וישלח בד"ה אל תיראי), כי בשעה שהיתה מחברתו בקודש של הגה"ק החתם סופר זי"ע כורעת לילד את בנה הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע, קשתה בלידתה והייתה בכלל סכנה, משכך באו מקורבי הגה"ק החתם סופר זי"ע לבקש מלפניו שיעתיר על הרבנית לבטל ממנה צער הלידה ולזרז את לידתה, אמנם הגה"ק החתם סופר זי"ע אמר, הרי אמרו חכמינו ז"ל (ר' קידושין עב): עד שלא שקעה שמשו של צדיק זה כבר זרחה שמשו של צדיק אחר, נמצא כי לידת הצדיק תלויה במיתת הצדיק שלפניו, והרי בטוח הוא כי בנו הנולד לו יהיה צדיק, וממילא אם יתפלל על זירוז הלידה, יגרום לקיצור ימיו של הצדיק שיפטר לפני לידתו, ולכן כדאי הוא הדבר שתסבול הרבנית צער הלידה, ובלבד שלא לקצר אפילו שעות מימי חייו של הצדיק שלידת בנו תלויה בפטירתו.

(ד) הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע החזיק ביותר מאחיינו בן אחותו הלא הוא הגה"צ רבי שמואל עהרנפעלד זצ"ל ה'חתן סופר', ופעם התבטא ואמר, כי הוא מקנא בחסידים העוזבים את כל אשר להם ונוסעים לרבותיהם על ראש השנה, כי אם היה הדבר ביכולתו, הרי שאף הוא היה נוסע לאחיינו הגה"צ רבי שמואל עהרנפעלד זצ"ל למאטערסדארף לראש השנה, והיה לו מזה תועלת גדולה, אלא שמפני חובתו לבני הקהילה, אינו יכול לעזוב אותם, ומוכרח להישאר על ראש השנה בעירו.

(ה) כל צדיקי דורו הפליגו ביותר בשבחו של הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע, והרבה כינוהו 'רבי שמעון הצדיק'.

הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע היה מספר עליו גדולות ונצורות, כאשר בין הדברים אף התבטא ואמר, כי מעודו לא ראה חתן צדיק וירא שמים כמו שראה את הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע ביום חופתו, והוא כי בעת שערכו את חופתו של הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע, אחר שגמרו באמירת הברכות והגישו לפני הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע את הכוס לשתות הנהוג, לא אבה החתן לשתות בעמידה, ועל אף היותו חתן תחת חופתו, ביקש שיביאו לפניו כסא לשבת עליו, אז שתה רוב הכוס ויירך לאחר מכן ברכה אחת מעין שלוש בכוונה ובמתינות, ועל כן הפליא הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע את הדבר.

אף פעם אחת ביקש הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע מהרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע שיבוא אליו לשבת קודש לשבות בצל קורתו, אך מטעמים שונים, לא רצה הרה"ק רבי שמעון סופר זי"ע להגיע אליו.

זי"ע ועכ"א